

Program nauczania przedmiotu
RZEŹBA
do realizacji w
w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych
im. Wojciecha Gersona w Warszawie
- cykl pięcioletni -

Program opracowali:

Paweł Goliszek

Paweł Kasprzak

Warszawa 2019

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
OGÓLNA KONCEPCJA PROGRAMU	4
CELE KSZTAŁCENIA	6
CELE OGÓLNE	6
CELE SZCZEGÓŁOWE	6
WARUNKI I SPOSOBY REALIZACJI ORAZ WSKAZÓWKI METODYCZNE	8
METODY ORAZ FORMY DZIAŁAŃ	8
STOSOWANE TECHNIKI RZEŹBIARSKIE	10
KORELACJE MIĘDZYPRZEDMIOTOWE	11
DOSTOSOWANIE DO POTRZEB INDYWIDUALNYCH UCZNIÓW	12
WYMAGANIA BAZOWE	12
PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA	13
TRZĘCI KSZTAŁCENIA - MATERIAŁ NAUCZANIA I OPIS OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW	16
KLASA I	16
I. BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY W PRACOWNI RZEŹBIARSKIEJ.	16
II. STUDIUM Z MODELA	16
III. STUDIUM MARTWEJ NATURY	17
IV. SYNTEZA I KREACJA NATURY	19
V. PRACE Z WYOBRAŹNI	20
KLASA II	21
I. STUDIUM Z MODELA	21
II. STUDIUM MARTWEJ NATURY	22
III. SYNTEZA I KREACJA NATURY	24
IV. PRACE Z WYOBRAŹNI	25
KLASA III	26
I. STUDIUM Z MODELA	26
II. STUDIUM MARTWEJ NATURY	28
III. SYNTEZA I KREACJA NATURY	29
IV. PRACE Z WYOBRAŹNI	30
KLASA IV	32
I. STUDIUM Z MODELA	32
II. STUDIUM MARTWEJ NATURY	33
III. SYNTEZA I KREACJA	34
IV. PRACE Z WYOBRAŹNI	36
Literatura przedmiotu	39

WSTĘP

Niniejszy program skonstruowany został w oparciu o podstawę programową kształcenia artystycznego dla przedmiotu Rzeźba, sformułowaną w Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1637).

Program przeznaczony jest do realizacji w cyklu pięcioletnim w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych (III etap edukacyjny).

Przedmiot: rzeźba.

Autorzy programu:

Paweł Goliszek, nauczyciel rzeźby w PLSP w Warszawie. Studiował na Wydziale Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Jest aktywnym artystą i pedagogiem z ponad dwudziestoletnim stażem pracy. W pracy pedagogicznej odnosi znaczące sukcesy. Jego uczniowie reprezentujący szkołę na Makroregionalnych Przeglądach z rzeźby uzyskują wysoką punktację. Wychował kilku finalistów i laureatów Ogólnopolskiego Przeglądu z rzeźby. Jako artysta uprawia małą formę rzeźbiarską (odlewy brązowe).

Paweł Kasprzak, nauczyciel rzeźby w PLSP w Warszawie i w Państwowym Ognisku Artystycznym w Warszawie. Studiował na Wydziale Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Jest aktywnym artystą i pedagogiem z ponad dwudziestoletnim stażem pracy. W pracy pedagogicznej odnosi sukcesy. Wśród jego uczniów byli laureaci Ogólnopolskiego Przeglądu. Na przeglądach Makroregionalnych uczniowie z jego pracowni uzyskują wysoką punktację.

Obecny program nie jest pierwszym tego typu doświadczeniem. Obydwaj napisali program nauczania rzeźby dopuszczony w 2006 roku do użytku w szkołach plastycznych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Pracowali też przy powstawaniu obecnej podstawy programowej przedmiotu rzeźba oraz podstaw programowych w ramach specjalności Formy Rzeźbiarskie.

OGÓLNA KONCEPCJA PROGRAMU

Celem nauczania przedmiotu rzeźba jest kształcenie umiejętności świadomego poruszania się w przestrzeni trójwymiarowej. Poprzez działania warsztatowe i twórcze uczeń rozwija przede wszystkim wyobraźnię przestrzenną, wrażliwość na formę i materiał rzeźbiarski. Umiejętności zdobyte w ramach przedmiotu, obok rysunku i malarstwa, są najbardziej istotne w kształceniu plastycznym. Uczeń, poprzez działania praktyczne, zdobywa wiedzę i umiejętności z zakresu podstaw rzeźby. Po zakończeniu edukacji może podjąć pracę zawodową lub naukę na poziomie akademickim.

Program w części zasadniczej dostosowany jest do potrzeb ucznia przeciętnego. Potencjał uczniów i ich zaangażowanie sprzyjają potrzebie poszerzenia liczby godzin o godziny przeznaczone ogółem na przedmioty artystyczne oraz godziny przeznaczone na pracę z uczniem zdolnym. W związku z tym rozszerzono liczbę zadań, jednocześnie zwiększając pulę godzin.

Program przewidziany jest do realizacji w pięcioletnim Liceum Sztuk Plastycznych, w którym rzeźba nauczana jest od pierwszej klasy w następującej liczbie godzin, wynikającej z Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie ramowych planów nauczania z dnia 06 czerwca 2019 r w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych.(Dziennik Ustaw z dnia 5 lipca 2019r.poz 1247).

- Klasa I – 2 godziny przeznaczone na ten przedmiot w ramowym planie nauczania.
- Klasa II – 2 godziny przeznaczone na ten przedmiot w ramowym planie nauczania.
- Klasa III - 2 godzina przeznaczona na ten przedmiot w ramowym planie nauczania.
- Klasa IV- 2 godzina przeznaczona na ten przedmiot w ramowym planie nauczania.
- Klasa V- 0 godzin przeznaczonych na ten przedmiot w ramowym planie nauczania.

Dodatkowo powiększa się liczbę godzin na pracę z uczniem zdolnym w przygotowaniu do przeglądów i konkursów z godzin do dyspozycji dyrektora (po 2 godziny w klasie III).?

Program został podzielony na dwie zasadnicze części.

- W części pierwszej sformułowane zostały cele kształcenia, omówione zostały warunki i sposoby realizacji (w tym podstawowe metody i formy kształcenia w zakresie przedmiotu oraz wskazówki metodyczne). W tej części omówiono też wymagania i kryteria oceny w ramach przedmiotowego systemu oceniania. Dodatkowo podana została podręczna literatura przedmiotu.

- W części drugiej przedstawione zostały treści kształcenia z podziałem na: materiał nauczania oraz opis osiągnięć uczniów. Te ostatnie ułożone są w porządku, który uwzględnia najbardziej popularne taksonomie celów kształcenia dziedziny poznawczej, a przede wszystkim w porządku określonym przez podstawę programową z podziałem na: wiadomości z zakresu rzeźby, działania warsztatowe oraz interpretację natury i jej kreowanie. Dodatkowo uwzględniono ćwiczenia rozwijające wyobraźnię.

CELE KSZTAŁCENIA

CELE OGÓLNE

- Przygotowanie do statusu odbiorcy i twórcy dziedzictwa kulturowego.
- Wyposażenie uczniów w wiedzę oraz umiejętności manualne i warsztatowe w zakresie rzeźby.
- Pobudzanie aktywności intelektualnej, kształtowanie postaw kreatywnych, zainteresowań i zamiłowania w tworzeniu szeroko pojmowanej kultury plastycznej.
- Rozwijanie inwencji, wyobraźni i wrażliwości plastycznej uczniów poprzez własną aktywność twórczą oraz poznawanie najwybitniejszych osiągnięć sztuki.
- Wyrabianie umiejętności wnikliwej i wrażliwej obserwacji natury.
- Kształtowanie umiejętności interpretowania, wartościowania oraz świadomego korzystania z szeroko pojętych zjawisk z zakresu sztuki.
- Pogłębianie zainteresowań uczniów poprzez poszukiwanie wiedzy, zdobywanie doświadczeń, działania innowacyjne i eksperymentalne.
- Stwarzanie warunków dla lepszego rozwoju oraz indywidualnej artykulacji plastycznej osobowości ucznia, do integrowania wiedzy plastycznej, zdobywanej na wszystkich przedmiotach plastycznych.
- Kształtowanie wrażliwości na świat i ludzi w oparciu o ogólnoludzkie wartości moralne, etyczne i estetyczne zawarte w dziełach sztuki.
- Rozwijanie sprawności i umiejętności poprzez stosowanie uniwersalnych metod posługiwania się środkami artystycznymi i technologicznymi.
- Systematyczne ukazywanie kultury i tradycji jako podstawy ciągłości sztuki światowej i narodowej oraz czynnika ich twórczych przemian.
- Podejmowanie działań promujących uczniów aktywnych i szczególnie uzdolnionych.
- Pogłębianie zainteresowań uczniów poprzez poszukiwanie wiedzy, zdobywanie doświadczeń, działania innowacyjne i eksperymentalne.
- Rozwijanie sprawności i umiejętności poprzez stosowanie uniwersalnych metod posługiwania się środkami artystycznymi i technologicznymi.
- Inspirowanie uczniów do aktywności twórczej, udziału w różnych formach konfrontacji artystycznych.
- Przygotowanie ucznia do działań twórczych, realizowanych w ramach przedmiotów plastycznych.
- Stwarzanie profesjonalnych warunków do dalszego kształcenia, w szczególności na studiach plastycznych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- Wyposażenie uczniów w podstawową wiedzę z zakresu materiałoznawstwa i technik rzeźbiarskich a zwłaszcza takich materiałów, jak glina, glina ceramiczna, plastelina, gips, wosk, drewno, kamień, metal i inne.

- Kształcenie umiejętności posługiwania się słownictwem związanym z technikami, materiałami i środkami artystycznymi w rzeźbie.
- Ćwiczenie umiejętności rozróżniania i stosowania podstawowych terminów i pojęć z zakresu technik rzeźbiarskich i języka dziedziny, jak:
  - modelowanie, odlew, negatyw, pozytyw, forma tracona, konstrukcja, patyna, wypał ceramiczny, itp.,
  - bryła, konstrukcja, kompozycja, statyka, dynamika, forma, faktura, ciężar, kierunki, kolor, wzajemne oddziaływanie i współgranie środków formalnych itp.
- Wyposażenie w podstawowe umiejętności warsztatowe: posługiwania się narzędziami i warsztatem rzeźbiarskim w zależności od określonej techniki.
- Kształcenie umiejętności konstruowania form rzeźbiarskich przestrzennych i pół-przestrzennych.
- Umiejętność organizowania warsztatu pracy i planowania procesu tworzenia w tej dziedzinie.
- Zaznajomienie z różnymi technikami i materiałami rzeźbiarskim (modelowanie w zadanym materiale, formowanie metodą ceramiczną, odlew gipsowy, wykorzystywanie techniki modelowania w formie negatywowej).
- Wyposażenie w umiejętności budowania formy trójwymiarowej oraz konstrukcji nośnych pod te formy.
- Kształcenie wrażliwości i umiejętności obserwacji natury.
- Ćwiczenie umiejętności twórczego interpretowania natury, a także kreowania form przestrzennych z wyobraźni.
- Realizowanie różnorodnych prac koncepcyjnych w poszukiwaniu, projektowaniu i wykonaniu formy przestrzennej.

WARUNKI I SPOSOBY REALIZACJI ORAZ WSKAZÓWKI METODYCZNE

W Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Warszawie rzeźba zawsze cieszyła się dużym zainteresowaniem uczniów. Wielu absolwentów pragnie studiować ten kierunek na Akademiach, a wielu z nich wybiera rzeźbę jako jeden z przedmiotów egzaminacyjnych na inne kierunki plastyczne. Stąd też rzeźba będzie nauczana w poszerzonym zakresie tematycznym. Ze względu na politechniczny charakter przedmiotu i dużą czasochłonność wykonywanych ćwiczeń wiele tematów będzie tylko zasygnalizowaniem problemów rzeźbiarskich i tylko niektóre z nich będą kontynuowane w kilku kolejnych latach. Z tego powodu wymagany będzie bardzo wysoki poziom wykonania każdego zadania, zarówno w ostatecznych jak i początkowych klasach. Dla uczniów zainteresowanych rzeźbą będą prowadzone nieodpłatne zajęcia dydaktyczne pod kątem egzaminów wstępnych dotyczące głównie modelowania w glinie głowy człowieka.

Najważniejszym zadaniem nauczania rzeźby jest danie uczniowi wiedzy i umiejętności umożliwiających samodzielne i twórcze posługiwanie się nimi we własnej pracy tak, by uczeń mógł przejść drogę od pomysłu do realizacji, stosując zasadę autokorekty. Jednocześnie rzeźba ma wspomagać wiedzę uczniów z zakresu kompozycji przestrzennej, wykorzystywaną w zakresie realizowanych w szkole specjalizacji.

W realizacji programu stosowane są następujące metody: studium natury, ćwiczenia poobserwacyjne, ćwiczenia kreatywne, ćwiczenia z wyobraźni, wykłady teoretyczne, plenery i wycieczki.

Każde ćwiczenie plastyczne musi poprzedzać komentarz i wprowadzenie w zadanie. W komentarzu nauczyciel przekazuje podstawowe informacje dotyczące inspiracji, formy, treści, terminologii, techniki i technologii, a także czasu realizacji ćwiczenia.

METODY ORAZ FORMY DZIAŁAŃ

- **Komentarz teoretyczny (mini-wykład).**
Poprzedza on każde działanie plastyczne ucznia, wprowadza w nowe zagadnienia, przybliża problemy związane z formą dzieła oraz techniką i technologią wykonania zapoznaje z podstawowymi terminami plastycznymi, technicznymi i technologicznymi, związanymi z konkretnym ćwiczeniem.
- **Realizacje warsztatowe.**
Stanowią podstawową formę działań. Dzielą się na fazę wstępną – szkice rysunkowe lub w materiale rzeźbiarskim, realizacja wybranego projektu w odpowiednim materiale, wykończenie i opracowanie ostateczne dzieła. W ramach realizacji warsztatowych pojawiają się następujące formy:
  - Szkice rysunkowe (ćwiczenie w którym rysunki – projekty poprzedzają modelowanie formy przestrzennej lub reliefu).
  - Szkice rzeźbiarskie (ćwiczenie, w którym wstępna obserwacja formy notowana jest przestrzennie w materiale rzeźbiarskim).
  - Studium natury, które jest ćwiczeniem opartym na obserwacji z natury.

- Studium martwej natury oparte na obserwacji zestawu przedmiotów.
- Ćwiczenia twórcze oparte na obserwacji natury (formy i zjawiska, zaczerpnięte z natury są twórczo przekształcane przez ucznia).
- Ćwiczenia twórcze z wyobraźni (ćwiczenia, w których uczeń twórczo wykorzystuje wyobraźnię, a punktem wyjścia nie muszą być elementy z natury).

➤ Korekta indywidualna i zbiorowa.

Uczeń wykonuje zadanie pod opieką nauczyciela. W trakcie realizacji jego działania są korygowane. Korekty prowadzone są z każdym uczniem w formie indywidualnej rozmowy i polegają na dokładnym przypomnieniu problematyki konkretnego zadania oraz zastosowania zarówno indywidualnych środków wyrazu, jak i techniki wykonawczej. Wszystkie czynności realizowane w ramach korekty powinny ukierunkować ucznia w celu osiągnięcia optymalnych wyników końcowych, a więc realizacji założonych celów zadania oraz inspiracji ucznia do własnych indywidualnych poszukiwań. Uzupełnieniem korekty indywidualnej mogą być korekty zbiorowe, które polegają na omawianiu prac uczniów na szerszym forum, np. grupy.

➤ Analiza przykładów plastycznych.

Jest ważną procedurą osiągania celów. Przed realizacją zadania, w trakcie lub po jego skończeniu nauczyciel pokazuje przykłady najlepszych prac uczniów, a także reprodukcje profesjonalnych twórców. Uczniowie nie tylko są lepiej przygotowani do realizacji zadania, ale uczą się oceniać prace pod względem merytorycznym, warsztatowym i estetycznym.

➤ Prace domowe.

Ćwiczenia szkolne poszerzone są o prace uczniów wykonywane w domu, zadawane przez nauczyciela. Dotyczy to zarówno zadań z wyobraźni jak i z natury. Stanowią poszerzenie realizowanego zadania na lekcji lub jego powtórzenia, rozwinięcie tematu, a najczęściej jego wstępna koncepcja.

➤ Zajęcia plenerowe.

Stanowią bardzo ważną formę realizacji celów przedmiotowych. Poza pracownią uczniowie mają okazję poznać problemy związane z przestrzenią, perspektywą (i jej rodzajami). W plenerze pojawia się nowy zakres tematyczny. Na zajęciach plenerowych pojawiają się zupełnie nowe zagadnienia, dotyczące np. kompozycji przestrzennej. Zajęcia w otwartej przestrzeni inspirują do działań twórczych. Odmianą zajęć plenerowych są warsztaty materiałowe na zadany temat, np. tzw. plener kamieniarski lub plener w drewnie.

➤ Prezentacja prac własnych.

Jedną z ważnych form działania pracowni jest przygotowywanie uczniów do prezentacji prac, poczynszyszy od samej pracowni, następnie całej szkoły jak i w ramach wystaw organizowanych przez instytucje zewnętrzne. Wśród tych wystaw rozróżnia się:

- wystawy całej grupy lub klasy,

- wystawy zbiorowe kilku wybranych uczestników (np. najbardziej aktywnych i chętnych,
- wystawy indywidualne ucznia.

Udział w tego rodzaju formach prezentacji przygotowuje uczniów do uczestniczenia w różnych formach życia plastycznego i weryfikuje nabytą świadomość kreatywną.

➤ **Przeglądy prac.**

Jedną z ważnych procedur osiągnięcia celów są przeglądy wszystkich prac, wykonanych w ramach danej problematyki oraz wspólne omówienie zadań, wymiana poglądów i wspólna ocena poszczególnych prac. Osobny rodzaj przeglądów stanowią obowiązkowe: szkolne i makroregionalne przeglądy plastyczne, a w przypadku laureatów także ogólnopolskie. W ten sposób dokonuje się weryfikacji i oceny prac dorobku pracowni i szkoły.

➤ **Konkursy przedmiotowe i ogólnoplastyczne.**

Udział w konkursach przedmiotowych z zakresu rzeźby (szeroko rozumianej) jest bardzo ważnym elementem kształcenia i wychowania plastyka. Dlatego uczniowie są zachęceni, motywowani i inspirowani do udziału w takich formach aktywności artystycznej. Są przygotowani zarówno do przeżywania sukcesów, jak i porażek, co jest stałym elementem życia artystycznego.

➤ **Dokumentowanie własnych osiągnięć artystycznych.**

Uczniowie w ramach przedmiotu powinni reprodukować i archiwizować w formie cyfrowej lub analogowej własne dokonania, zwłaszcza prace wykonywane na szkolny, makroregionalny i ogólnopolski przegląd. Również dokumentowane są wydarzenia artystyczne, związane z funkcjonowaniem pracowni.

STOSOWANE TECHNIKI RZEŹBIARSKIE

Rzeźba pełna (pełnoplastyczna – przedstawienie pełnoplastyczne, wolnostojące, przeznaczone do oglądania ze wszystkich stron):

- Głina bez konstrukcji nośnej – metoda dodawania i odejmowania.
- Głina z zastosowaniem konstrukcji nośnej – metoda dodawania i odejmowania.
- Głina – modelowanie metodą ceramiczną.
- Plastelina
- Gips
- Drewno
- Papiermache
- Wosk „tracony” - metale kolorowe
- Kamień
- Techniki mieszane

Relief (Przedstawienie skomponowane łącznie z tłem - wydobyte z płaszczyzny płyty - przeznaczone do oglądania wyłącznie od frontu. W zależności od stopnia wypukłości

kompozycji relief dzieli się na: płaski (płaskorzeźba, płaskoryt, bas-relief) gdy kompozycja występuje niezbyt mocno przed płaszczyzną tła, wypukły (wypukłorzeźba, haut-relief) gdy kompozycja występuje bardzo wydatnie przed płaszczyzną tła, wklęsły (wklęsłorzeźba) gdy płaszczyzna tła występuje przed wykonaną w głąb kompozycję, stiacciato – rodzaj reliefu wydobytego z tła płasko i ciętego delikatnie tak, iż robi wrażenie rysunku (szczególnie często stosował go Donatello).

- Glina
- Plastelina
- Wosk
- Drewno
- Kamień
- Techniki mieszane

Formy użytkowe:

- Glina ceramiczna
- Papiermache
- Drewno
- Metal
- Techniki mieszane

KORELACJE MIĘDZYPRZEDMIOTOWE

Zagadnienia formalne i warsztatowe, omówione i praktykowane w ramach przedmiotu rzeźba, uczeń wykorzystuje na wszystkich zajęciach plastycznych i niektórych zajęciach ogólnokształcących: podstawy projektowania, rysunek i malarstwo, przedmioty modułowe, historia sztuki, specjalizacja artystyczna, język polski, historia, biologia, matematyka. Poniżej przedstawiono podstawowe zagadnienia realizowane wspólnie.

- Podstawy projektowania – zagadnienia dotyczące kompozycji dzieła, sposób operowania światłem, skala, iluzja przestrzeni w reliefie, rodzaje perspektyw w reliefie, inne środki ekspresji.
- Rysunek i malarstwo – zagadnienia dotyczące kompozycji dzieła, zagadnienia dotyczące światła, faktura, skalowanie.
- Historia sztuki – zagadnienia dotyczące gatunków w rzeźbie, zagadnienia dotyczące formy dzieła (wszystkie środki ekspresji, kompozycja, sposób oddania przestrzeni), wybrane przykłady twórczości artystów, kierunki w sztuce, jako sposoby wypowiedzi artystycznej.
- Specjalizacje artystyczne – zagadnienia dotyczące formy dzieła, szkic jako proces przygotowawczy projektu, skalowanie, profesjonalne dokumentowanie.
- Przedmioty modułowe z zakresu modułów: fotografia i multimedia oraz zespołowe projekty artystyczne – zagadnienia dotyczące formy dzieła (zwłaszcza kompozycja, kadrowanie), różnorodne techniki wykonawcze.
- Język polski – zagadnienia dotyczące epok i kierunków w sztuce, treść dzieła sztuki, inspiracja utworami literackimi.

- Historia – zagadnienia dotyczące osadzenia kierunków w sztuce w konkretnej epoce, świadomość historii wykorzystywana w projektowaniu dzieła nawiązującego do historii (np. medale okolicznościowe, upamiętniające).
- Biologia – zagadnienia dotyczące anatomii, przyroda jako inspiracja działania twórczego.
- Matematyka – zagadnienia dotyczące skalowania, brył.

DOSTOSOWANIE DO POTRZEB INDYWIDUALNYCH UCZNIÓW

Program uwzględnia potrzeby indywidualne ucznia w taki sposób, że zróżnicowano w nim wymagania dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych – uczniów zdolnych. Praca z uczniem zdolnym polega na rozwinięciu i pogłębieniu każdego zagadnienia poprzez większą liczbę ćwiczeń lub realizowanie zadania o wyższym poziomie trudności, w dodatkowym wymiarze czasu pracy. Uczniom wybitnie uzdolnionym stawia się wyższe wymagania i indywidualizuje korekty. Organizuje się też indywidualne wystawy autorskie lub ekspozycje na terenie szkoły i poza nią, co ma bardzo ważne znaczenie edukacyjne i wychowawcze (motywowanie do pracy ucznia i jego kolegów, wspieranie w rozwoju).

Jeżeli w trakcie realizacji programu pojawi się potrzeba czasowej rezygnacji z niektórych wymagań, wynikająca z uwarunkowań medycznych bądź psychologicznych – zalecenia są realizowane zgodnie z orzeczeniami i ustaleniami, udzielonej uczniowi w szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

WYMAGANIA BAZOWE

Niezbędne wymagania bazowe do realizacji przedmiotu stanowi pracownię rzeźbiarskie wyposażoną w:

- Kawalety rzeźbiarskie.
- Stołki dla uczniów.
- Dostęp do światła naturalnego i dobre oświetlenie sztuczne.
- Możliwość przestonienia okien.
- Zestaw rekwizytów i przedmiotów do martwej natury i studium przedmiotu.
- Podkładki pod glinę.
- Dobra wentylacja.
- Woda i kanalizacja (umywalka).
- Narzędzia rzeźbiarskie.
- Stoły warsztatowe.
- Pojemnik do przechowywania gliny.
- Regały do gromadzenia i przechowywania prac.
- Piec ceramiczny (przynajmniej jeden w szkole).

Druga pracownia wyposażona w:

- Kilka stanowisk komputerowych.
- Oprogramowanie systemowe, graficzne i program do modelowania przestrzennego (np. ZBRUSH).

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

Przedmiotowy System Oceniania (PSO) wynika bezpośrednio z realizacji celów programu, a równocześnie odnosi się do Wewnętrznego Systemu Oceniania w szkole (WSO). System oceniania, dotyczący przedmiotu rzeźba jest spójny z celami i zadaniami szkoły. Ocenianie jest procesem gromadzenia informacji o wiedzy i umiejętnościach uczniów, wspieraniem ich szkolnej kariery oraz służy podnoszeniu motywacji do uczenia się.

Zasadniczo system oceniania składa się z dwóch elementów:

- Ocenianie bieżące ma za zadanie wspierać uczenie się. Uwzględnia ono aspekt społeczno-wychowawczy, tzn. wkład pracy ucznia, jego możliwości intelektualne i jego rozwój. Ocenianie to jest sposobem uzyskiwania systematycznej informacji o szkolnych osiągnięciach uczniów, zatem ma charakter kształtujący. W przypadku oceny z przedmiotu rzeźba, oceny bieżące mają bardzo duży wpływ na ocenę semestralną lub końcoworoczną. Jeżeli uczeń wykonał przewidzianą programem liczbę zadań w ciągu roku – ze średniej tych ocen może wynikać ocena semestralna. W innym przypadku na ocenę semestralną lub końcoworoczną wpływa negatywnie brak realizacji niektórych zadań.

Ocenianiu bieżącemu podlega:

- praca uczniów na lekcji,
  - zadania domowe,
  - inne przejawy aktywności ucznia,
  - zainteresowanie przedmiotem,
  - systematyczność jego pracy,
  - liczba wykonanych zadań przewidywanych na dany semestr.
- Ocenianie sumujące służy weryfikacji osiągnięć dydaktycznych ucznia, dotyczących danego semestru lub roku. Ocena sumująca ma charakter dydaktyczny (nie uwzględnia aspektu społeczno-wychowawczego).

Kryteria oceny zadań plastycznych.

- Zgodność z tematem.
- Obecność wszystkich założonych elementów.
- Walory artystyczne.
- Jakość techniczna wykonania.
- Terminowość wykonania.
- Indywidualność koncepcji.
- Nowatorstwo i oryginalność pracy.

Stopień dopuszczający - w systemie semestralnym i rocznym otrzymują uczniowie, którzy:

- spełniają wymagania edukacyjne sformułowane dla swojego poziomu przynajmniej w 40 %,
- podejmują niektóre zadania, ale w sposób niewystarczający,
- ich praca nie odpowiada w pełni postawionym problemom,
- stosują się tylko do nielicznych uwag nauczyciela,
- w niewielkim stopniu rozwijają się plastycznie,

Stopień dostateczny - w systemie semestralnym i rocznym otrzymują uczniowie, którzy:

- spełniają wymagania edukacyjne sformułowane dla swojego poziomu przynajmniej w 55 %,
- podejmują prawie wszystkie zadania,
- w ich pracach zrealizowane są niektóre z założonych celów,
- w zasadzie stosują się do uwag nauczyciela,
- widoczne są szanse na rozwój,

Stopień dobry - w systemie semestralnym i rocznym otrzymują uczniowie, którzy:

- spełniają wymagania edukacyjne sformułowane dla swojego poziomu przynajmniej w 75 %,
- podejmują zawsze zadanie,
- stosują się do wszystkich uwag nauczyciela i potrafią z nich korzystać w sposób kreatywny,
- powierzone zadania wykonują prawie samodzielnie,
- realizacja ich zadania przebiega na dobrym poziomie,
- prawidłowo rozwiązują postawiony problem,
- poziom ich prac pozwala na pierwsze, indywidualne prezentacje w pracowni,

Stopień bardzo dobry - w systemie semestralnym i rocznym otrzymują uczniowie, którzy:

- spełniają wymagania edukacyjne sformułowane dla swojego poziomu przynajmniej w 90 %,
- zawsze podejmują zadanie,
- ich prace w pełni odpowiadają założonym celom,
- powierzone zadania wykonują samodzielnie,
- prace mają walory artystyczne.

Stopień - celujący - w systemie semestralnym i rocznym otrzymują uczniowie, którzy:

- spełniają wszystkie wymagania edukacyjne sformułowane dla swojego poziomu,
- samodzielnie realizują zadanie,
- ich prace w pełni odpowiadają założonym celom,
- mają szczególne walory artystyczne,
- przejawiają szczególną inwencję twórczą,
- ujawniają wyjątkowe zdolności artystyczne,
- są bardzo aktywni twórczo również poza pracownią,
- bardzo dużo pracują poza pracownią,

- aktywnie uczestniczą w ogólnopolskich przeglądach i plenerach organizowanych przez szkołę, Centrum Edukacji Artystycznej i placówki szkolnictwa artystycznego,
- osiągają wymierne sukcesy w konkursach przedmiotowych organizowanych poza szkołą, z koniecznym uwzględnieniem udziału w konkursach organizowanych przez Centrum Edukacji Artystycznej i szkolnictwo artystyczne.

TREŚCI KSZTAŁCENIA - MATERIAŁ NAUCZANIA I OPIS OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

KLASA I

I. BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY W PRACOWNI RZEŹBIARSKIEJ.

Materiał nauczania.

- Regulamin korzystania z pracowni rzeźby w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Warszawie.
- Instrukcja postępowania w przypadku pożaru oraz alarmu.
- Pierwsza pomoc w nieszczęśliwych wypadkach.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Zna zasady zachowania w pracowni rzeźby.
- Wie, jak zachować się w czasie pożaru oraz alarmu, zna drogę ewakuacji i nr. telefonów do służb ratowniczych.
- Potrafi zachować się prawidłowo podczas nieszczęśliwego zdarzenia.

Przykładowe zadania.

- Zapoznanie się z przepisami BHP i p. poż.
- Zapoznanie się z regulaminem pracowni.

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Ćwiczenia symulujące momenty zagrożenia.

II. STUDIUM Z MODELA

Materiał nauczania.

- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – zwierzę (studium poobserwacyjne).
- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – detalu (części ciała ludzkiego).
- Skala i proporcje obiektów.
- Analiza i synteza formy przez zastosowanie techniki dodawania i odejmowania.
- Podobieństwo a charakter obserwowanych obiektów.
- Współzależność form.
- Różnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.

- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Rozróżnia terminy i pojęcia związane z formą dzieła rzeźbiarskiego.
- Prawidłowo definiuje ww. terminy.
- Poznaje właściwości gliny, przygotowuje ją do pracy.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne gliny.
- Dobiera i prawidłowo stosuje proste narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza przed wyschnięciem prace.
- Modeluje z natury zwierzęta oraz elementy ciała ludzkiego.
- Zachowuje wymaganą skalę i proporcje drobnych elementów z natury.
- Dokonuje analizy formy, podkreślając charakterystyczne cechy obserwowanego obiektu.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Studium zwierzęcia (poobserwacyjne) na podstawie fotografii i szkiców z natury.
- Studium stopy ludzkiej.
- Studium ręki ludzkiej.
- Studium ucha ludzkiego.
- Studium oka ludzkiego.
- Studium ucha ludzkiego.
- Studium ust ludzkich.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Glina.
- Proste narzędzia do modelowania (nóż).
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

III. STUDIUM MARTWEJ NATURY

Materiał nauczania.

- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – czaszka zwierzęca.
- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – prosty pojedynczy przedmiot.
- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – prosty układ przedmiotów.
- Skala i proporcje obiektów.
- Analiza i synteza formy przez zastosowanie techniki dodawania i odejmowania.
- Uchwycenie charakteru obserwowanych obiektów.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Rozróżnia terminy i pojęcia związane z formą dzieła rzeźbiarskiego.
- Prawidłowo definiuje ww. terminy.
- Prawidłowo wykorzystuje właściwości gliny, przygotowuje ją do pracy.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne gliny.
- Dobiera i prawidłowo stosuje proste narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza przed wyschnięciem prace.
- Modeluje z natury prosty przedmiot.
- Modeluje z natury układ przedmiotów.
- Zachowuje wymaganą skalę i proporcje.
- Dokonuje analizy formy, podkreślając charakterystyczne cechy obserwowanego obiektu.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Studium warzywa.
- Studium buta.
- Studium zdeformowanej puszki.
- Studium zdeformowanego naczynia.
- Studium draperii.
- Studium układu brył geometrycznych.
- Studium układu przedmiotów (warzyw lub owoców).

Stosowane techniki i narzędzia.

- Glina.
- Proste narzędzia do modelowania (nóż).
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

IV. SYNTEZA I KREACJA NATURY

Materiał nauczania.

- Synteza formy (przejście od studium do kreacji formy).
- Kreacja z natury – definicja pojęcia.
- Przetworzenie formy z natury.
- Skala i proporcje obiektów.
- Charakter obserwowanego obiektu.
- Współzależność form.
- Różnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Rozróżnia terminy i pojęcia, jak analiza i synteza.
- Prawidłowo definiuje ww. terminy.
- Stosuje prawidłowo glinę, przygotowuje ją i zabezpiecza.
- Dobiera i prawidłowo stosuje proste narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza przed wyschnięciem prace.
- Syntetyzuje naturę.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Synteza sylwetki zwierzęcia.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Glina.
- Proste narzędzia do modelowania (nóż).
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

V. PRACE Z WYOBRAŹNI

Materiał nauczania.

- Analiza tematu – forma a treść.
- Poszukiwanie koncepcji.
- Różne rodzaje źródeł inspiracji.
- Różne rodzaje glinki (z uwzględnieniem glin ceramicznych).
- Innego rodzaju techniki modelowania.
- Dobór materiału do koncepcji pracy.
- Skala i proporcje obiektów.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Prawidłowo rozumie temat.
- Rozróżnia formę i treść w dziele rzeźbiarskim.
- Przedstawia różne koncepcje wykonania zadania i wybiera najwłaściwszą.
- Wykonuje różnego typu szkice koncepcyjne.
- Rozróżnia i charakteryzuje materiały do modelowania, jak: glina, glina ceramiczna, papier itd.
- Rozróżnia różne rodzaje gliny i charakteryzuje ich właściwości.
- Właściwie dobiera materiał rzeźbiarski do koncepcji pracy.
- Dobiera rodzaj glinki ceramicznej do koncepcji pracy.
- Stosuje prawidłowo technologie ceramiczne.
- Ustala hierarchię ważności elementów kompozycji.
- Dobiera odpowiednie środki wyrazu do założonej koncepcji.
- Przeprowadza proces od pomysłu do realizacji zadania w materiale.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne materiału.
- Dobiera i prawidłowo stosuje odpowiednie narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Ćwiczenia kreatywne na zadane hasło: np. „kolekcjoner”.
- Ćwiczenia kreatywne na zadane hasło: np. „ wyspa marzeń”.
- Multiplikacje (kompozycja ze zwielokrotnionego przedmiotu).
- Projektowanie form użytkowych z uwzględnieniem funkcji.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Różnego rodzaju materiały: np. glina, glina ceramiczna, papier mache.
- Techniki mieszane.
- Różne narzędzia do modelowania, formowania i konstruowania.
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

KLASA II

I. STUDIUM Z MODELA

Materiał nauczania.

- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej –przedmiot, zwierzę ,postać ludzka w pomniejszonej skali. (studium poobserwacyjne).
- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – detalu anatomicznego ludzkiego i zwierzęcego, niebanalnego przedmiotu.
- Skala i proporcje obiektów.
- Analiza i synteza formy przez zastosowanie techniki dodawania i odejmowania.
- Podobieństwo a charakter obserwowanych obiektów.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Rozróżnia terminy i pojęcia związane z formą dzieła rzeźbiarskiego.
- Prawidłowo definiuje ww. terminy.
- Poznaje właściwości gliny, przygotowuje ją do pracy.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne gliny.
- Dobiera i prawidłowo stosuje proste narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza przed wyschnięciem prace.
- Modeluje z natury zwierzęta oraz elementy ciała ludzkiego.
- Zachowuje wymaganą skalę i proporcje drobnych elementów z natury.
- Dokonuje analizy formy, podkreślając charakterystyczne cechy obserwowanego obiektu.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Studium głowy zwierzęcia (poobserwacyjne) na podstawie fotografii i szkiców z natury.
- Studium stopy ludzkiej w układzie z przedmiotem(kompozycja)
- Studium postaci ludzkiej w układzie z przedmiotem(kompozycja)

Stosowane techniki i narzędzia.

- Glina.
- Proste narzędzia do modelowania (nóż).
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

II. STUDIUM MARTWEJ NATURY

Materiał nauczania.

- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej - ciekawy obiekt pochodzenia organicznego w powiększonej skali.
- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – złożony niebanalny przedmiot.
- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – złożony układ przedmiotów.

- Skala i proporcje obiektów.
- Analiza i synteza formy przez zastosowanie techniki dodawania i odejmowania.
- Uchwycenie charakteru obserwowanych obiektów.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Rozróżnia terminy i pojęcia związane z formą dzieła rzeźbiarskiego.
- Prawidłowo definiuje ww. terminy.
- Prawidłowo wykorzystuje właściwości gliny, przygotowuje ją do pracy.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne gliny.
- Dobiera i prawidłowo stosuje proste narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza przed wyschnięciem prace.
- Modeluje z natury prosty przedmiot.
- Modeluje z natury układ przedmiotów.
- Zachowuje wymaganą skalę i proporcje.
- Dokonuje analizy formy, podkreślając charakterystyczne cechy obserwowanego obiektu.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Studium kompozycji: przedmiotu i elementu pochodzenia organicznego
- Studium czaski + kreatywne przetworzenie(w drugiej fazie)
- Studium przedmiotu i jego deformacja.(w drugiej fazie)
- Studium złożonego układu brył geometrycznych.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Glina.
- Proste narzędzia do modelowania (nóż).
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

III. SYNTEZA I KREACJA NATURY

Materiał nauczania.

- Synteza formy (przejście od studium do kreacji formy).
- Kreacja z natury – definicja pojęcia.
- Przetworzenie formy z natury.
- Skala i proporcje obiektów.
- Charakter obserwowanego obiektu.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Rozróżnia terminy i pojęcia, jak analiza i synteza.
- Prawdłowo definiuje ww. terminy.
- Stosuje prawidłowo glinę, przygotowuje ją i zabezpiecza.
- Dobiera i prawidłowo stosuje proste narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawdłowo przechowuje i zabezpiecza przed wyschnięciem prace.
- Syntetyzuje naturę.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Synteza postaci ludzkiej
- Synteza zadanego złożonego przedmiotu lub elementu pochodzenia organicznego.
- Synteza detalu ciała ludzkiego lub zwierzęcego.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Glina.
- Proste narzędzia do modelowania (nóż).
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.

- Przegląd i selekcja prac.

IV. PRACE Z WYOBRAŹNI

Materiał nauczania.

- Analiza tematu – forma a treść.
- Poszukiwanie koncepcji.
- Różne rodzaje źródeł inspiracji.
- Różne rodzaje glinki (z uwzględnieniem glin ceramicznych).
- Innego rodzaju techniki modelowania.
- Dobór materiału do koncepcji pracy.
- Skala i proporcje obiektów.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Prawidłowo rozumie temat.
- Rozróżnia formę i treść w dziele rzeźbiarskim.
- Przedstawia różne koncepcje wykonania zadania i wybiera najwłaściwszą.
- Wykonuje różnego typu szkice koncepcyjne.
- Rozróżnia i charakteryzuje materiały do modelowania, jak: glina, glina ceramiczna, papier itd.
- Rozróżnia różne rodzaje gliny i charakteryzuje ich właściwości.
- Właściwie dobiera materiał rzeźbiarski do koncepcji pracy.
- Dobiera rodzaj glinki ceramicznej do koncepcji pracy.
- Stosuje prawidłowo technologie ceramiczne.
- Ustala hierarchię ważności elementów kompozycji.
- Dobiera odpowiednie środki wyrazu do założonej koncepcji.
- Przeprowadza proces od pomysłu do realizacji zadania w materiale.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne materiału.
- Dobiera i prawidłowo stosuje odpowiednie narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Ćwiczenia kreatywne na zadane hasło: np. „magiczny przedmiot”.
- Ćwiczenia kreatywne na zadane hasło: np. „echo”..
- Projektowanie abstrakcyjnej formy geometrycznej
- Projektowanie abstrakcyjnej formy organicznej.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Różnego rodzaju materiały: np. glina, glina ceramiczna, papier mache.
- Techniki mieszane.
- Różne narzędzia do modelowania, formowania i konstruowania.
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

KLASA III

I. STUDIUM Z MODELA

Materiał nauczania.

- Zagadnienia anatomii głowy ludzkiej.
- Charakter modelu a stosowane środki wyrazu.
- Prosta konstrukcja nośna i sposoby jej wykonania.
- Zagadnienia anatomii postaci ludzkiej.
- Postać siedząca.
- Relief – studium postaci we wnętrzu.
- Plastelina jako alternatywna technika wykonania.
- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej - studium głowy w skali ½.
- Skala i proporcje modelu.
- Analiza i synteza formy przez zastosowanie techniki dodawania i odejmowania.
- Podobieństwo a charakter obserwowanych modeli.
- Zróżnicowania materii.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura
- Rodzaje form gipsowych.
- Technologia wykonania formy gipsowej.
- Technologia wykonywania odlewu gipsowego.
- Właściwości i rodzaje gipsu.
- Rodzaje narzędzi.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń:

- Zna anatomię głowy ludzkiej.
- Rozróżnia charakter modelu i dobiera do niego środki wyrazu.
- Wykonuje konstrukcję nośną do rzeźby głowy.
- Poznaje właściwości plasteliny, przygotowuje ją do pracy.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne gliny i plasteliny.
- Dobiera i prawidłowo stosuje proste narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Modeluje z natury głowę ludzką w pomniejszonej skali.
- Modeluje pełną postać w pomniejszonej skali.
- Modeluje półplastycznie.
- Zachowuje właściwe proporcje.
- Dokonuje analizy i syntezy formy, podkreślając charakterystyczne cechy obserwowanego obiektu.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.
- Zna rodzaje form gipsowych.
- Rozróżnia rodzaje gipsu i zna ich właściwości.
- Wykonuje formę i odlew gipsowy.
- Wykańcza odlewy gipsowe.

Przykładowe zadania.

- Studium głowy dziewczęcej skala 1/2.
- Studium głowy chłopięcej skala 1/2.
- Utrwalenie rzeźby głowy za pomocą odlewu gipsowego.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Gлина oraz glina z prostą konstrukcją nośną.
- Plastelina z prostą konstrukcją nośną.
- Odlew gipsowy.
- Proste narzędzia do modelowania (nóż).
- Podkładka drewniana
- Naczynia do rozrabiania gipsu.

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.

- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

II. STUDIUM MARTWEJ NATURY

Materiał nauczania.

- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – czaszka ludzka.
- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej – złożony układ przedmiotów.
- Odwzorowanie formy półplastycznej – relief.
- Różne rodzaje reliefu (płaskorzeźba, wypuktorzeźba, wklęsłorzeźba), w tym medal.
- Skala i proporcje obiektów.
- Analiza i synteza formy przez zastosowanie techniki dodawania i odejmowania.
- Uchwycenie charakteru obserwowanych obiektów.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Stosuje prawidłowo różne środki ekspresji.
- Prawidłowo wykorzystuje właściwości gliny i plasteliny, przygotowuje je do pracy.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne stosowanych materiałów.
- Dobiera i prawidłowo stosuje proste narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Modeluje z natury czaszkę ludzką.
- Modeluje z natury złożony układ przedmiotów.
- Modeluje z natury półprzestrzennie zadany temat.
- Zachowuje wymaganą skalę i proporcje.
- Dokonuje analizy i syntezy formy, podkreślając charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Studium czaszki ludzkiej.
- Studium zestawu przedmiotów
- Studium martwej natury - relief (duży format, plakieta, medal).

Stosowane techniki i narzędzia.

- Gлина.
- Proste narzędzia do modelowania (nóż).
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

III. SYNTEZA I KREACJA NATURY

Materiał nauczania.

- Synteza formy.
- Kreacja z natury.
- Przetworzenie formy z natury.
- Skala i proporcje obiektów.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.
- Właściwości drewna, jako materiału rzeźbiarskiego, stosowane narzędzia.
- Właściwości gipsu, jako materiału rzeźbiarskiego, stosowane narzędzia.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Stosuje prawidłowo syntezę formy w zadaniach inspirowanych naturą.
- Stosuje prawidłowo narzędzia i techniki, takie, jak: drewno, gips.
- Prawidłowo posługuje się dłutami do drewna i narzędziami do obróbki gipsu.
- Przygotowuje materiały.
- Dobiera i prawidłowo stosuje narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Syntetyzuje naturę.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Relief – ornament inspirowany naturą.
- Relief – ornament inspirowany formami geometrycznymi.

- Deformacja przedmiotu.
- Deformacja modelu lub jego fragmentu.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Gлина oraz glina z konstrukcją nośną.
- Drewno.
- Proste narzędzia do modelowania gliny (nóż).
- Narzędzia do obróbki drewna.
- Narzędzia do obróbki gipsu.
- Podkładka drewniana.

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

IV. PRACE Z WYOBRAŹNI

Materiał nauczania.

- Analiza tematu – forma a treść.
- Poszukiwanie koncepcji.
- Różne rodzaje źródeł inspiracji.
- Kreacja w zakresie doboru różnych materiałów.
- Rodzaje i właściwości kamienia jako materiału rzeźbiarskiego.
- Stosowane narzędzia.
- Technologia obróbki kamienia
- Różnego rodzaju formy przestrzenne (ready made, instalacja, asamblaż).
- Dobór materiału i formy do koncepcji pracy.
- Skala i proporcje obiektów.
- Współzależność form.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.
- Modelowanie medalu metodą negatywu gipsowego.
- Modelowanie medalu metodą pozytywu gipsowego.
-

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Prawidłowo rozumie temat.

- Przedstawia różne koncepcje wykonania zadania i wybiera najwłaściwszą.
- Wykonuje różnego typu szkice koncepcyjne.
- Rozróżnia i stosuje różnorodne materiały, półprodukty i techniki własne.
- Właściwie dobiera materiał rzeźbiarski do koncepcji pracy.
- Stosuje prawidłowo technologie ceramiczne.
- Ustala hierarchię ważności elementów kompozycji.
- Dobiera odpowiednie środki wyrazu do założonej koncepcji.
- Przeprowadza proces od pomysłu do realizacji zadania w materiale.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne i konstrukcyjne materiału.
- Rozróżnia rodzaje kamienia.
- Dobiera i prawidłowo stosuje odpowiednie narzędzia rzeźbiarskie
- Stosuje technologie obróbki kamienia.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.
- Potrafi modelować medal metodą pozytywu gipsowego.
- Pracuje w negatywie przewidując efekt pozytywowo.
- Łączy obie metody przechodząc płynnie z jednej w drugą.
- Wykonuje formę i odlew gipsowy.

Przykładowe zadania.

- Ćwiczenia kreatywne na zadane hasło np : „ grawitacja”.
- Ćwiczenia kreatywne na zadane hasło np : „magiczny przedmiot”.
- Ćwiczenia w zakresie tworzenia asamblażu.
- Projektowanie medalu na zadany temat lub hasło : np. „macierzyństwo”
- Projektowanie form użytkowych z uwzględnieniem funkcji.
- Kompozycja liternicza w kamieniu - ilustracja typograficzna.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Różnego rodzaju materiały: np. glina, glina ceramiczna, drewno, gips.
- Techniki mieszane i własne.
- Technologia obróbki kamienia.
- Gotowe przedmioty.
- Różne narzędzia do modelowania i formowania oraz obróbki materiału.
- Narzędzia do obróbki kamienia.
- Podkładka drewniana

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.

- Przegląd i selekcja prac.

KLASA IV

I. STUDIUM Z MODELA

Materiał nauczania.

- Zagadnienia anatomii głowy i ramion ludzkich - kontynuacja.
- Podobieństwo a charakter modelu.
- Psychofizjologiczne cechy modelu.
- Charakter modelu a stosowane środki wyrazu.
- Konstrukcja nośna pod studium głowy ludzkiej w skali 1/1.
- Odwzorowanie formy pełnoplastycznej - studium głowy w skali 1/1.
- Skala i proporcje modelu.
- Analiza i synteza formy przez zastosowanie techniki dodawania i odejmowania.
- Zróżnicowania materii.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.
- Statyka a dynamika w komponowaniu bryły głowy.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Zna anatomię głowy i ramion ludzkich i prawidłowo stosuje wiedzę w praktyce.
- Rozróżnia podobieństwo i charakter modelu
- Dobiera właściwe środki wyrazu do oddania charakteru formy.
- Wykonuje konstrukcję nośną do rzeźby głowy w skali 1/1.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne gliny.
- Dobiera i prawidłowo stosuje odpowiednie narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Modeluje z natury głowę ludzką w pełnej skali.
- Zachowuje proporcje poszczególnych elementów głowy.
- Dokonuje analizy i syntezy formy, podkreślając charakterystyczne cechy obserwowanego obiektu.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.
- Potrafi wprowadzić ruch (dynamikę) do wykonywanej formy.

Przykładowe zadania.

- Studium głowy kobiecej skala 1/1.
- Studium głowy męskiej skala 1/1.

Przykładowe zadania dodatkowe realizowane z uczniem zdolnym.

- Studium głowy.

- Studium głowy z nakryciem.
- Studium głowy z włosami upiętymi w charakterystyczny kształt.
- Studium głowy z ruchem w osi pionowej (skręt).
- Studium głowy z ruchem – głowa przechylona.
- Studium głowy (ruch złożony).

Stosowane techniki i narzędzia.

- Gлина z konstrukcją nośną.
- Podstawowe narzędzia do modelowania (nóż).
- Stelaż

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Wypowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

II. STUDIUM MARTWEJ NATURY

Materiał nauczania.

- Odwzorowanie formy półplastycznej – relief.
- Skala i proporcje obiektów.
- Analiza i synteza formy przez zastosowanie techniki dodawania i odejmowania.
- Uchwycenie charakteru obserwowanych obiektów.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.
- Technologia obróbki kamienia.
- Technologia narzutu gipsowego.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Stosuje prawidłowo różne środki ekspresji.
- Prawidłowo wykorzystuje właściwości gliny i innych materiałów rzeźbiarskich, przygotowuje je do pracy.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne stosowanych materiałów.
- Dobiera i prawidłowo stosuje narzędzia rzeźbiarskie.
- Postępuje się technologią obróbki kamienia.
- Postępuje się technologią narzutu gipsowego.

- Wykonuje konstrukcję pod narzut gipsowy.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Modeluje z natury złożony układ przedmiotów.
- Modeluje z natury półprzestrzennie zadany temat.
- Zachowuje wymaganą skalę i proporcje.
- Dokonuje analizy i syntezy formy, podkreślając charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Relief – studium martwej natury.
- Czaszka zwierzęca lub ludzka.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Kamień.
- Narzędzia do obróbki kamienia.
- Gips.
- Narzut gipsowy.

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

III. SYNTEZA I KREACJA

Materiał nauczania.

- Synteza formy.
- Kreacja z natury.
- Przetworzenie formy z natury.
- Skala i proporcje obiektów.
- Współzależność form.
- Zróżnicowania fakturalne.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.
- Właściwości gipsu, jako materiału rzeźbiarskiego, stosowane narzędzia.
- Przygotowanie i właściwości masy woskowej, jako materiału rzeźbiarskiego, stosowane narzędzia.
- Technologia modelowania w masie woskowej.

- Technologia zamiany rzeźby z innego materiału w model woskowy
- Teoretyczna wiedza o technologii wykonywania odlewów z metali kolorowych.
- Technologia obrabiania i patynowania odlewów z metali kolorowych.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Stosuje prawidłowo syntezę formy w zadaniach inspirowanych naturą.
- Stosuje prawidłowo różnorodne narzędzia i techniki.
- Przygotowuje materiały.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Syntetyzuje naturę.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.
- Przygotowuje masę woskową.
- Modeluje w masie woskowej tzw. metodą” z ręki” małe formy rzeźbiarskie.
- Zdejmuje formę jedno lub wieloczęściową z powielanej rzeźby.
- Wykonuje model woskowy za pomocą formy.
- Robi retusz modelu woskowego.
- Zna metody odlewania metali kolorowych
- Obrabia i patynuje rzeźby wykonane z metali kolorowych.
- Posługuje się narzędziami cezelerskimi.

Przykładowe zadania.

- Interpretacja dzieła malarskiego w formie reliefu.
- Postać charakterystyczna- mała forma rzeźbiarska.
- Postać z ulicy- mała forma rzeźbiarska.
- Zwierzę- mała forma rzeźbiarska.

Stosowane techniki i narzędzia.

- Glina.
- Plastelina.
- Masa woskowa
- Proste narzędzia do modelowania gliny i plasteliny i wosku.

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.

IV. PRACE Z WYOBRAŹNI

Materiał nauczania.

- Analiza tematu – forma a treść.
- Poszukiwanie koncepcji.
- Różne rodzaje źródeł inspiracji.
- Kreacja w zakresie doboru różnych materiałów.
- Dobór materiału i formy do koncepcji pracy.
- Skala i proporcje obiektów.
- Współzależność form.
- Różne rodzaje środków ekspresji.
- Kompozycja, konstrukcja, ciężar i struktura.

Opis osiągnięć ucznia.

Uczeń...

- Prawidłowo rozumie temat.
- Przedstawia różne koncepcje wykonania zadania i wybiera najwłaściwszą.
- Wykonuje różnego typu szkice koncepcyjne.
- Rozróżnia i stosuje różnorodne materiały, półprodukty i techniki własne.
- Właściwie dobiera materiał rzeźbiarski do koncepcji pracy.
- Ustala hierarchię ważności elementów kompozycji.
- Dobiera odpowiednie środki wyrazu do założonej koncepcji.
- Przeprowadza proces od pomysłu do realizacji zadania w materiale.
- W stosowanych pracach uwzględnia właściwości plastyczne i konstrukcyjne materiału.
- Dobiera i prawidłowo stosuje odpowiednie narzędzia rzeźbiarskie.
- Prawidłowo przechowuje i zabezpiecza prace.
- Stosuje różnorodne faktury, różnicuje wielkości i kierunki.

Przykładowe zadania.

- Ćwiczenia kreatywne na zadane hasło : np. oddanie konkretnego uczucia (smutek, nostalgia, radość).
- Ćwiczenia na zadane hasło : np. "żywioty".

Stosowane techniki i narzędzia.

- Różnego rodzaju materiały.

- Techniki mieszane i własne.
- Gotowe przedmioty.
- Różne narzędzia do modelowania i formowania oraz obróbki materiału.

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Odpowiedź ucznia.
- Umiejętność zastosowania pojęć i terminów w zadaniach plastycznych.
- Obserwacja progresu w pracach.
- Korekta indywidualna.
- Korekta zbiorowa.
- Przegląd i selekcja prac.